

60 ÉVES AZ ÚJVIDÉKI ÓVÓKÉPZŐ ISKOLA

Rezümé:

A gyerekek oktatása és a gyerekekkel való munka hosszú múltra tekint vissza a Vajdaságban. Vidékünkön az első iskoláskor előtti intézmények Szabadkán 1843-ban, Nagybecskereken (ma: Zrenjanin) 1858-ban, Zentán 1866-ban, Újvidéken és Kanizsán pedig 1867-ben nyíltak meg.

1866-ban Újvidék Városi Tanácsa óvodák megnyitásának lehetőségét fontolgatta háromtól hétéves gyerekek számára

·
Mivel szükség mutatkozott azon kisebb gyerekek őrzésére és gondozására, akiknek szülei dolgoznak, az idősebb gyerekek pedig iskolába járnak

·
A Tanács kézművesek egy csoportjától és céhétől kap támogatást és pénzbeli adományt. A legnagyobb segítséget, Ferenc József császár felesége, Erzsébet nyújtja, aki létrehozója az egész birodalmat behálózó oktató- és nevelőintézeteket segítő alapítványnak

·
Újvidék akkori polgármestere, Szvetozár Miletity, levélben mondott köszönetet a császárnénak „a nemes ajándékért“.

1867. október elsején kezdi meg munkáját a Gyerekeket Óvó Intézmény. Az első nevelő egy német tanító, David Sagmeister. Az intézményt főleg német és magyar gyerekek látogatják, de akadnak szerb gyerekek is. 1872-ben az intézmény a római katolikus egyház tulajdona lesz.

1890-ben az Óbecsén megtartott egyetemes tanítói szkupstina egy a szerb felekezeti óvodákról szóló rendeletet fogadott el. A

rendelet egy pontja az óvónők képzésére vonatkozik.

Kihangsúlyozza, hogy egy óvónő jól megalapozott általános és szakmai műveltséggel kell, hogy rendelkezzen, de emellett szorgalmas, hivatásszerető, lelkiismeretes és erkölcsös is kell, hogy legyen.

Egy szakmai intézmény megalapításáról is születik döntés, „melynek tanfolyama kétéves lesz, és amely népi forrásból fog fejlődésnek indulni“.

Körülbelül ugyanebben az időben (1891-ben) az Osztrák–Magyar Monarchiában meghozzák a gyermekek védelméről szóló törvényt.

Ez a törvény kötelezi az összes szabad császári várost állandó óvodák megnyitására, amennyiben több mint 40 gyermekük van, több mint 15 gyermek esetében pedig azok őrzésének megszervezésére. Az első szerb óvodát az Újvidéki Szerb Nők Jótékony Szövetkezete nyitotta meg 1892. április 10-én, virágvasárnap, a mai Szerb Matica utca (a valamikori Han utca) 9-es szám alatt. Első óvónője Mária Szimity volt.

A XIX. század végén Újvidéken a szerb és magyar mellett léteznek német óvodák is, mindegyik a megfelelő egyház védnöksége alatt.

Az első világháború után a Vajdaság a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság része lesz. Az újonnan alapított államban 1919. végén megalakult az Oktatásügyi Minisztérium, mely az iskoláskor előtti intézmények tevékenységét felölelő rendszabályokat fogantatosított.

Újvidék városi vezetése Iskolaszéket létesített minden általános iskola és óvoda számára, melynek élén Újvidék polgármestere állt. 1921. júniusában megnyílt egységes intézményként egy gyermekorvosi rendelő és óvoda is. Az óvoda szabályának értelmében a gyerekeket a reggeli órákban hozták be, az orvosok átvizsgálták őket, majd meg kellett fürödniük és „intézeti ruhát“ öltetniük. A gyerekek egész nap játszhattak, tanulhattak, pihenhettek itt, valamint az élelmezésükről is gondoskodtak.

Ebben az időben az Oktatásügyi Minisztérium szabályzatot hoz az óvónők vizsgáztatásáról. Vizsgát az tehetett, aki legalább két évet dolgozott óvodában, és akinek munkáját legalább

elégséges osztályzatra minősítették. Feltételnek számított a tanfelügyelő ajánlólevele, valamint a SZ-H-SZ Királyság állampolgársága is. A kérvény mellé orvosi bizonylatot is csatolni kellett; főleg az érzékszervek fejlettsége számított, és hogy nem áll fenn semmilyen beszédzavar. A vizsga a női tanítóképző iskolákban zajlott, a bizottság ugyanaz volt, mint a tanítók esetében.

Az új népiskolai törvényt 1929-ben hozták meg, mely szerint az óvodák és népiskolák állami intézményeknek számítanak, a nagyobb városok és ipari központok pedig kötelesek megalapítani őket. Óvoda nyílhatott kisebb községekben is az ottani vezetés vagy a szülők kérelmére. Törvény szabályozza az óvodai programot és munkamódszert, mely eddig nem volt egységes. Vala mint törvény szabja meg az óvónő státusát is, tehát „óvodában azok a tanítónők dolgozhatnak, akik letették az óvónői vizsgát“.

Egyes adatok szerint a második világháború előtt Újvidéken 11 szerb és egy-egy magyar, orosz, német és zsidó óvoda létezett.

A gyermekek létszáma ezekben

1938

-ban

893

volt

.

1940. elején a Jugoszláv Királyságban meghozott törvény értelmében az újvidéki, belgrádi, ljubljanaei, zágrábi, szarajevói, spliti, mosztári, kragujeváci, cetinjei és szkopjei tanítóképző iskolák megszervezhetik az óvónői vizsgát.

1945-ben Jugoszláviában megalakult az új szocialista hatalom. Az iskolarendszer felújítása az első feladatai között szerepelt. Az általános iskolai és középiskolai oktatás mellett tervben van az óvodai oktatás fellendítése is.

Az Oktatásügyi Minisztérium már 1945-ben törvényt hoz az óvodák és általános iskolák különválásáról. A törvény megkülönbözteti az óvodát és a napközit. Az óvodákban külön program alapján dolgoznak. Négy órán keresztül foglalkoznak a gyerekekkel azzal a céllal, hogy felkészítsék őket az iskolára. Napközibe azok a gyerekek járnak, akiknek a szülei dolgoznak. Itt játszhatnak és tanulhatnak, nyolc órán keresztül, míg a szülők a munkahelyükön tartózkodnak.

1945. végén Újvidéken megnyílik az első óvoda, Méhecske néven, a Vasút utcában. Első igazgatója Miléna Gruity. A munka kezdetben csak szerb nyelven folyik, de valamivel később magyar csoport is nyílik.

Az első bölcsőde a Vászta Sztáity utcai 5-ös számú házban kapott helyet, abban az épületben, melyet a Szerb Matica elnöke, Vászta Sztáity hagyományozott a gyerekekre.

Az ötvenes évek elején a Vajdaságban még léteznek állandó és ideiglenes (vagy ahogy nevezték őket: idényjellegű

)
óvodák

A gyerekek száma elkezd növekedni, ezért az ilyenfajta intézmények iránt is egyre nagyobb lesz az igény. Ebben az időben az egész Vajdaságban mindössze 14 állandó óvoda létezett, ebből Újvidéken nyolc, 25 gyermekcsoporttal.

A gyermeklétszám növekedése és az új iskolai program olyan képzett szakembereket kívánt meg, akik a kisebb gyerekekkel tudnak majd dolgozni. A tanító- és óvóképzés különválik. A meglévő iskolák lesznek a tanítóképzők, az újonnan alakultak pedig az óvónőképzők. Az első óvónőképzőt

Versecen alapították

1949

-ben

Mivel az óvónők iránti szükséglet mindegyre növekszik, viszont a Vajdaság egyes területein még nincsenek meg a feltételek ilyen iskolák megnyitására, ezért az egyes tanítóképzőkben hat hónaptól egy évig terjedő tanfolyamokat indítanak. Ilyen óvóképző tanfolyamokat tartanak Zomborban, Versecen és Karlócán.

Az oktatásügyi járási tanács 1950. elején egy újvidéki óvónőképző iskola megnyitását indítványozza.

A Szerb Szocialista Köztársaság Oktatásügyi Minisztériuma 1952-ben határozatot hoz egy olyan újvidéki, négyéves óvónőképző középiskola létrehozásáról, mely bölcsődei, napközis és óvodai szakembereket képezne ki.

Az Óvónőképző Iskola az egész Jugoszlávia területéről számított diáklányokra.

1952.

júniusában

az oktatásügyi tartományi tanács értesíti a minisztériumot, hogy megkezdődött a diákok beiratkozása. Az iskola első igazgatónője Vera Pavlov lett.

Azok iratkozhattak be az Óvónőképző Iskolába, akik befejezték a nyolcadik osztályt, illetőleg az algimnáziumot. Alapfeltételt jelentett, hogy a jelöltek testileg és szellemileg egészségesek legyenek, valamint, hogy legyen hallásuk.

195 első iratkozott be, 7 osztályba. Azoknak a diáklányoknak, akik előbb más középiskolába jártak, elismerték az ott befejezett osztályokat, azzal a feltétellel, hogy a pedagógiai tantárgyakból különbözeti vizsgát kellett tenniük. Ők a második, harmadik és negyedik osztályba iratkozhattak be. Az első iskolaévtől kezdve létezett magyar osztály is. A diákok ugyanazokat a tantárgyakat hallgatták, mint a szerb tanulók, azzal, hogy a szerb nyelv mellett a magyar nyelv is tantárgyként szerepelt.

A tanulmányi idő négy iskolaévet tett ki. Az 1954/55-ös tanévtől kezdve ezt meghosszabították öt évre.

Az Óvónőképző Iskola Újvidék legrégebbi (1912-ben emelt) iskolaépületében kapott helyet a Futaki utcában. Ma ebben az épületben a Mihailó Pupin Elektrotechnikai Iskola székel. Az 1953 /1954 -es tanévben az Óvónőképző Iskola új épületet kap az Iskola utca 4-es szám alatt. A földszinti helyiségeket kollégiummá alakítják át.

Az óvónők számára létesített iskolában kezdetektől fogva lehetett szakvizsgázni is. Vizsgát azok tehettek, akik ezt a fajta iskolát fejezték be, és legalább egy évig dolgoztak óvónőként. A szakvizsga két részből állt. A praktikus rész egy a gyerekekkel megtartott foglalkozásból állt. A foglalkozás tervezetét írásban is át kellett nyújtani és megindokolni. A praktikus részt szerb vagy magyar nyelven lehetett lebonyolítani.

Az 1972/73-as tanévben az Óvónőképző Iskola ezredik tanulója fejezi be itt tanulmányait.

A nyolcvanas évek közepén a Szerb Szocialista Köztársaság és a Vajdaság Autonóm Tartomány minisztériumai az óvónőképző középiskolát egy magasabb szintre kívánják emelni. Előkészületben van a törvény megváltoztatása, melynek értelmében két oktatási fokozatot

láttak előre. Az első fokozat négyéves, a második kétéves lesz. Az első oktatási fokozatra a törvény középiskolai jogszabályát alkalmazzák, míg a második oktatási fokozatra a törvény főiskolai jogszabályát.

1974. januárjában az Oktatásügyi Tartományi Titkárság eldönti, hogy egy pedagógia akadémiának kell biztosítania a feltételeket az új program szerinti óvóképző stúdiumok megkezdéséhez, legkésőbb az 1974/75-ös iskolaév megkezdéséig. A Pedagógiai Akadémián a tanítás a nemzetek és nemzetiségek nyelvén folyik. Továbbá lehetőség van a kétnyelvű oktatás megszervezésére is.

A belgrádi Oktatásügyi és Tudományos Köztársasági Titkárság 1975. márciusában pedagógia akadémiákról szóló törvénytervezetet hoz, melyet eljuttat az újvidékihez hasonló, többi megalakulófélben levő akadémiához.

A szakképesített oktatás bevezetésével a középiskolák ismét egyesülnek. Az 1982/83-as iskolaévben Újvidéken 13 oktatóközpont alakul. Ekkor alakul meg a *Szvetozár Márkovity Oktatási Középiskola Munkaszervezet*, mely a szakosított oktatás előkészítő fokozatát képviselő *Pedagógiai Akadémia* és az egységes fokozatú *Szvetozár Márkovity Gimnázium* egyesítésével jött létre.

A *Pedagógiai Akadémia* záró fokozata különválik az előkészítőtől, és különálló oktatási intézménnyé alakul az Újvidéki Egyetem keretén belül, *Mósa Pijáde Pedagógiai Akadémia Munkaszervezet* néven.

Az 1982/83-as tanévben az iskola átköltözik a valamikori régi zsidó otthonba, a Petár Drapsin utcába, a *Bogdán Suput Iparművészeti Középiskola* helyére.

Az 1980/81-es tanévtől kezdve egészen 2007-ig a programok többször is változtak. Gyökeres változásokra

2007

-ben került sor. Fordulat állt be az óvóképzésben a felsőoktatási törvény megváltoztatásával (2005)

;

jelentős előrelépés történt az európai törekvésekkel összehangolt szerbiai felsőoktatás kialakítása területén.

Szerbiában ezzel párhuzamosan változott az egész oktatási rendszer, beleértve az iskoláskor előtti oktatást és nevelést is. Az oktatás és nevelés alapjairól szóló törvény (2004)

megváltoztatásával

bevezették

az iskoláskor előtti előkészítő programot

,

mely minden gyermek számára kötelezővé vált és ingyenes lett. Meghozták az iskoláskor előtti program általános tervezetét

(2006)

és az iskoláskor előtti oktatás és nevelés törvényét

(2010).

Az újvidéki Óvónőképző Főiskolán kielemezték az 1994-es, kétéves tantervet és programot. Az önértékelés folyamatában rámutattak számos előnyére, de bizonyos hátrányaira is.

Ajánlat született egy hároméves óvóképző alapszakstúdium létrehozásáról. A tanulmányi program javaslatát összehangolták a világban zajló folyamatokkal és a szakma, a tudomány és művészetek helyzetével a társadalom- és humántudományok területén

belül. A programjavaslat ezenkívül a multikulturalizmusra és interkulturalizmusra is épült, azzal a céllal, hogy a hallgatók ráébredjenek a multikulturális közösségben való élet és fejlődés természetére és jelentőségére.

A Szerb Köztársaság felsőoktatással megbízott Nemzeti Tanácsa először 2007-ben akkreditálta ezt a programot, 2012-ben pedig a némileg megváltoztatott és kiegészített programot

másodszor is akkreditálta.

A tanulmányi program kurrikuluma a következő területeket öleli fel: általános tudományos oktatási terület (anyanyelv, a nemzeti közösségek nyelvei, idegennyelv, egészségügyi oktatás és a társadalomtudományok tantárgyai)

,
alkalmazott szakterület

(
informatikai tantárgyak

,
módszertanok

,
az oktató-nevelő folyamat megszervezése és szerkezete

),
tudományos művészi szakterület

(
pedagógiai

,
pszichológiai és művészeti tantárgyak

).
A kötelező és választható tantárgyak is egyszemesztereseek. A kötelező tantárgyakkal
mindhárom évfolyamon a hallgatók az ESPP pontok

80%

-át szerezhetik meg, míg a választható tárgyakkal
az ESPP pontok

20%

-át

.
Íly módon a hallgatóknak lehetőségük van arra, hogy bizonyos mértékig, maguk alakítsák ki és
tervezzék meg saját
szakmai profiljukat.

A javasolt tanulmányi program összevethető a külföldi hasonló programokkal: Szarvas, Kecse
mét (M

agyarország), Eszék

(Horvátország). A legszorosabb együttműködés a

[Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Főiskolai Kar](#)

ával jött létre. Emellett iskolánk tartalmaz együttműködést folytat a zürichi Pedagógiai

Főiskolával is (Pädagogische Hochschule, Zürich, Svájc). Ők éppen tanulmányi programjaink
magas kompatibilitása miatt választottak partnerül bennünket.

A 2. fokozatú speciális szakstúdium tanulmányi programjának akkreditációját 2009-ben kapta
meg iskolánk.

Ez a program kétszemeszteres, 60 ESPP ér. Három kötelező tantárgyat lát előre; ebből kettő

az első szemeszterben, egy pedig a második szemeszterben hallgatható. A diákok mindegyik szemeszterben két választható tárgyat vesznek fel a három felkínált közül.

Ezen stúdiumok végén a hallgatók szakdolgozatot nyújtanak át, melyet meg kell védeniük.

Iskolánk akkreditációs dokumentumából (2011) kiderül, hogy mindkét szakstúdium tanulmányi programjának kivitelezésében 26 tanár és 6 munkatárs vesz részt. Iskolánk 3320,21 m²

2

bruttó helyiséggel rendelkezik, ami körülbelül 6,64 m

2

bruttó helyiséget jelent hallgatóként, vagyis 4,66m

2

áll rendelkezésre az oktatás váltásokban való lebonyolítására.

A 2011/12-es iskolaévben az újvidéki Óvóképző Szakfőiskolára 547 hallgató iratkozott be az alapstúdiumok mindhárom évfolyamára, 50 diák pedig a speciális stúdiumokra.

Iskolánk néhány legfontosabb célja:

1.) Olyan óvodapedagógusok képzése, akik ismerik a gyermekek természetét és fejlődését, aki intézményes és intézményen kívüli keretek között is tudnak dolgozni a gyerekekkel.

2.) Hogy olyan óvodapedagógusokat képezzünk, akik megértik a multikulturális közösségben való élet természetét és jelentőségét, és akik majd elsajátítják azokat a nevelési és oktatási módszereket, melyek egy ilyen közösségben való életre készítik fel.

3.) Az iskola lehetőséget biztosít az anyanyelv és a nemzeti kultúra ápolására, egyúttal pedig a szerb nyelv és kultúra megismerésére is, előmozdítva ezáltal a nemzeti közösségek minél jobb integrációját is.

4.) A program lehetőséget nyújt az óvodapedagógusoknak arra is, hogy angol nyelven foglalkozzanak az óvodás gyerekekkel.

5.) Célunk még a tanárok és a diákok folyamatos szakmai, tudományos és művészeti továbbképzése is.

Hogy ezeket az általános célokat és feladatokat meg tudjuk valósítani, iskolánk folyamatosan ellenőrzi az oktatási, tudományos, művészeti, kutatási és szakmai eredményeit.

A stúdiumok befejeztével a hallgatók szakóvodapedagógusi szakmai címet szereznek (rövidítése: szakóvped.). A diploma mellékletében pedig feltüntetjük az összes tantárgyat, melyből vizsgát tett a hallgató, az elért ESSP pontszámokkal együtt. A mellékletből kitetszik a diplomát szerzett diák egyéni sajátossága, külön érdeklődési köre és kompetenciája.

A

Ezt a monográfiát nemcsak az óvóképzés múltbeli történeteként foghatjuk fel, hanem az óvodapedagógusi szakma jövőjéről való párbeszédre szólító felhívásnak is tekinthetjük.